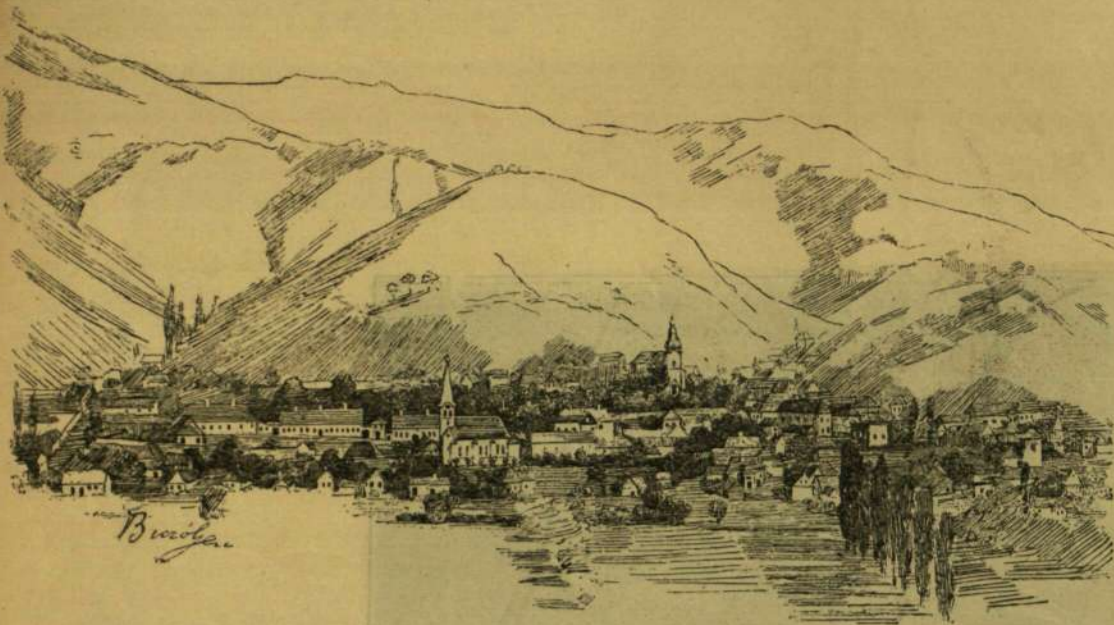

A MUSZKÁK HÓDOLATA BAI ISTVÁN ELŐTT. — MATEJKO FESTMÉNYE.

SZILÁGYI-SOMLYÓ.

csaknem teljesen tájékozhatjuk magunkat. A belső várat, mely valószínűleg a legősibb építmény volt, háromszögű kis erőd képezte, mindenik szögleten egy-egy kerek toronnyal, melyek közül kettő meg ma is fennáll, raktárukat használták s az egyik legújabb időben be is van fedve.

E várasort körítette a Báthoryak által épített külső vár; melynek négyszögben futó falait még mindenütt nyomon lehet kísérni, s melynek éjszakai sarkán egy négyszögű főépület, a hagyomány szerint várkapola, s a kőfalak hosszában úgy, mint benn a téren is fedett lakatnyák állottak. E négyszögű kőfalból a nyugoti sarkon nagyszerű kapuzatos épület emelkedik ki, mely fedelét grófsági következőkben csak korunkban vesztette el. Ez emeletes épület már bizonyos fényességgel volt építve. Kapuja, melynek hű képét itt közöljük, valamint ablakai is, díszes renaissance építésmodorra vallanak és a mint a kapuzat deltájában létező s ma is olvasható két betű S. B. és 1597 évszám mutatja, a Báthory Zsigmond korában épült; míg az alatta látható kettős ezimer a szerencsétlen András fejedelemé, mert egyik felől a Báthory-pajzsot, másik felől a püspöksüvegű fedett vármű püspöki címert mutatja. Valószínű azonban, hogy az építkezési évszám csak a kapuzatra vonatkozik, mert az emelet középső termében még magam is láttam és olvastam díszes fehér márvány kandalló felett Báthory Zsigmond fejedelem atyjának és István lengyel király testvérének, a szintén fejedelem Báthory Kristófnak, díszes föliratát, mely azt bizonyítja, hogy az emeletes épület már a XVI. század vége felé fennállott és a híres fejedelmi családnak lakó vagy szállóhelyeül szolgált. — E szinte renaissance-stylú pompás kandallót bárbar kezek — fájdalom — széthordták s valószínűleg beépítették, mert a már nyomára sem lehet akadni. A főkapu fölött még ma is megvan a hidonívó eszaka.

A kath. Báthory-templom a középvárban sanctuariuma homlokát e föliratot viseli: «Hoc opus fecit (talán kimaradt *feri*) Magnificus Stephanus Bathori de Somlyó Voivoda Transylvaniae. 1532.» A szilágyi-somlyói vár nagyszabású történelmi eseményeket nem igen ért meg; mert inkább biztos fészék volt az, mint megrögzött katonai nem tett s a hadak útjába nem eső hely, melyet a nagyváradi, székelyhídi, hadadi, cesedi, erdődi és szatmári várak valóságos védőürelével vette körül, és azért ostromáról nem is igen beszél a krónika.

A török hatalom fénykorában egy ízben megközelítette egy török csapat, de ezt a várnak Somogyi nevű parancsnoka a Magura völgyében többszörösen visszhangzó dobszóval elriasztotta; kevésbé szerencsés volt 1661-ben, midőn a II. Rákóczy György gyalui csatájához felvonuló Szejdi Amhát pasa az egész várost fölégette, de úgy látszik, hogy a vár megostromlására időt vesztegetni nem akart.

I. Apaffy Mihály idejében már inkább hadi raktárukat szolgált és nagy mértékben hanyatlásnak indult; e korszakból birjuk az egész vár leltárát, melyet Thaly Kálmán közölt a «Századok»-ban. Ugyane korszakból jegyzi fel a krónika, hogy a török néhány főt kivégeztetését követve: ezek helyett a kiküldött császár előtt Apaffy Mihály fe-

jedelem néhány ezífrán fölötöztetett halála itél rabsort végeztetett ki, kiket azután a Báthory-templom mellé temettek el.

A középső és a fellegvár úgy látszik már korábban enyészetnek indultak; az osztrák uralom alatt pedig az alsó vár sánczeit is behányták s ettől kezdve egész korunkig katonai raktárukat és sütőhelyeül szolgált; míg tulajdonképpen fölött a Bánffy-család perelt a fiskussal, mely pör, az előbbiekre javára, csak a legközelebbi években dőlt el.

Sokkal fontosabb szerepet játszott a somlyói vár a Báthoryak családi életében, kik közül István, lengyel király és testvérei itt születtek és a somlyói ág utolsó gazdag örökösét, Báthory Zsófiát is itt kérték ki II. Rákóczy György erdélyi fejedelem számára.

A Báthoryak Somlyót temetkezési helyül nem használták, mert a nyírbaói templom volt a hírneves család mauzóleuma: de a Somlyóval szomszédos pereseni templom talajában mégis találtak egy ólomkoporsót, melynek jelvényeiből egyik Báthoryra lehetett következtetni.

Somlyó inkább mulatóhelyeül és kedvencc fészkeül szolgált a családnak; mit eléggé megfejt és hely rendkívül egészséges volta és termékeny gazdagsága; miután emberi emlékezet óta a tizenegyedik pestist leszámítva, itt soha rágalym betegségek nem uralkodtak; és épen ez a körülmény, a hely kiessége s a termékeny olesósága tette azt, hogy a forradalom előtti évtizedekben Somlyó valóságos kis Grácia-város volt, hova mind Erdélyből, mind Magyarországból tömegesen vonultak meg a nyugdíjazott katonatisztek, vidám és gondatlan társadalmi életet alakítottak a különben is élénk kis városban, mely egykor a nagyvárú Somlyó s később a Báthory és Bánffy-családoknak vált kedvencc fészkevé.

A várost aránylag nagy veszteség érte újabban a megyei székhely és törvényszék elvételével; de hiszünk, hogy a kilátásban levő vasút a régi élénkséget, anyagi forrásokat újból megteremtí számára.

Az ős Báthory-várat a város a Bánffy-családtól 50 évre kibérelvén, annak udvarán már is csinos sétányt és tornahelyeket alakított; a vár északnyugoti sarkán, az ismertetett kapuépület mellett a vár romjaiból épült a kétémeletes gimnázium-épület; a várral szemben a régi Bánffy-fele udvarházban már a harmincas évek óta virágzó kaszinó van; s a vártól nyugatra emelkedik, az új városháza mögött, a múkedvelők által szerzett

A SZILÁGYISOMLYÓI BÁTHORY-VÁR KAPUJA.

állandó színház. Ezenkívül a városnak igen kitűnő elemi iskolája, kisedővő-intézete, gymolés-nemesítő kertje stb. van; egyzóval fel-emelkedéséhez semmi sem hiányzik egyeb, mint-hogy bájos vidéket egy vaspálya-vonal a nagyví-lággal összekösse.

A Báthoryak emez őstanyája körül bizonyos regevilág köde is borong. A Magura-hegységgel szemben fekvő «Pupos-hegy» oldalában mutogatja a hagyomány azt a kis barlangot, melyben az a sárkánykigyó lakott, melyet a Báthoryak őse pusztított el s melyet ma is «Sárkány-lyuknak» nevez a nép. E hagyomány sárkánykigyója, vagyis inkább ichtiosaurusa képezi keretét a Báthoryak czimere-nek, mely szintén három sárkányfögből áll. E czimer van befalazva a vár főépületének kapuja fölött is. A Magura egyik kies völgyében van egy gyülevész mocsár-tavacska, a «Pokoltó», melynek a néphit szerint feneké nemes és egyenes összeköttetésben áll a völgyesikon lévő terjedelmesebb újlaki tóval, s vizét a nép fürdőnek használja. Nem messze ettől még ma is Báthory-szőlőknek neveznek két kopasz oldalt, melyeken vadon hajt ki itt-ott a szőlővenyge. A Magura ormán egész végig a Mester, Keselyűs és Órhegy ormain kocsival járható út vonul végig; mi azt mutatja, hogy az ormkot szervek összefüggésére mindig gond volt és a Meszes-hegy felé terjedő síkságot uráló utolsó ormon, az «Órhegyen», állandó őrzemet tartottak. A Magura középső, legmagasabb ormán, a «Keselyűsön», még ma is áll az u. n. «törvényfa»; tulajdonképpen egy óriási fák által beáramlyt köralku térség, hol atyjánk határkérdésekben törvényt láttak; mi a legősibb népszokásokra emlékeztet. Ugyane egy alján egy ég felé meredő kopasz szikla-szál «Sölyomkő» nevet visel és aljából kitünő forrásviz fakad, mely valamikor, midőn az erdők még annyira kiürta nem voltak, sokkal bővebb lehetett. Különb Somlyó és Magura környéke egy-átalán nem szükkölködik kitünő forrásvezekben.

P. SZATHMÁRY KÁROLY.

AZ EISHAUSENI ISMERETLEN.

— Regényes történet a legújabb kutatások alapján. —

Jókai remek tolla a «Névtelen Vár» című regényében egy hazánkba vándorolt francziát, Vavel Lajos gróft szerepelt az insurrekciót idejében, ki a forradalom által kivégzett XVI. Lajos francia király lányát itt rejtette el a politikai esélyek fenyegető viharai elől, s tántort-hatlan hűséggel, önfeláldozó odaadással gyámolította a gondjaira bízott királylányt, a nélkül, hogy elárulta volna nehéz feladatának titkát az évek hosszú során át, melyeket a «Névtelen Vár»-ban töltött. Maga e tény, leszámítva a költő képzelődéséből merített epizódokat, történelmi valóság; azzal a különbséggel, hogy nem hazánkban, hanem Németország egy kis városkájában történt, e század első tizedeiben, s hogy úgy az idegen gróf, mint a gondjai alatt állt hölgy kiléte ma is csak sejtés, de kétségtelen bizonyossággal kideríteni még sem sikerült. Könyveket irtak össze azóta az «eishauseni ismeretlen»-ről, megkapóhbnál megkapóhbnál részletek kerültek nyilvánosságra, s mi a legújabb kutatások alapján szándékozunk itt főbb vonásaiban összeállítani e minden költői leleménnyel regényesebb valóságot.

Az 1807-ik év egy szép őszi nappján a németországi Hildburghausen városkában egyszerre három ismeretlen merült fel, nyilván az előkelőbb körökben, minden megelőző hír nélkül. Saját fogataikon érkeztek, s az «Angol udvarhoz» címzett fogadó előtt leszállottak. Mindössze egy férfiből, egy sürm lefátolyozott hölgyből s egy ezüst paszomántos livresz inasból állt a társaság, mely utóbbi kocsis, komornyik és titkár volt egy személyben. Magas igényeik, valamint bőkezű ajándékaik rögtön előkelő rangra engedtek sejtetni, úgy, hogy a kis városkában hamar az a megyőződés kapott lábra, hogy a titokzatos vendégeknek legalább is grófnak és grófnőnek kell lenniük.

Feltűnő volt mindjárt egy körülmény. Hildburghausen akkor még uralkodó hercegi székhely volt. Sarolta hercegnő, Lujza porosz királynénak ragyogó szépségű és szellemes huga volt az udvari társaság központja s hangversenyek, ünnepek egyaránt követték az udvarnál. Feltehető volt-e, hogy ily előkelő idegenek, kik,

mint látszott, hosszabb tartózkodásra rendezkedtek be, távol fogják tartani magokat az udvar meglátogatásától?

Pedig épen az történt. Már az első napoktól a férfi és a hölgy szigoruan elzárkoztak a külvilágtól. Állítólag nagyobb nyugalom kedvéért egy külvárosi, elszigetelten álló házba költöztek. Ettől fogva a dolgok egész rendje megváltozott. A lakásban halotti csendnek kellett uralkodnia, az emeletet teljesen elzárták és senkinek sem volt szabad oda látást betenni; az ablakok éjjel-nappal lefüggönyözve állottak. Egy véletlenül odatérté inasgyereket a gróf — mert a komornyik által megtudták, hogy a «nagyágos ur» báro Vavel de Versay-nak írja magát — pisztolyal kezében kergette le a lépcsőn. Csak a komornyik lakott az őrizett helyen, a szakácsnő és a takarítónő kiinn a városban laktak. Mielőtt új szállásukat meg elfoglalták volna, a háztulajdonosnőnek köteleznie kellett magát, hogy valahányszor az uraság kikocsikázna, az udvarra néző minden ablaktáblát becsuk. Természetesen a kíváncsiság azért átlesett a réseken s látták, hogy a gróf barna frakkban, az akkori francia udvari színben, kalapjával kezében vezette a hölgyet kocsijához, mely még a legszebb időben sem volt leeresztve, hanem sürően befüggönyözve. A hölgy maga szintén mindig fátolya volt burkolva. Különös figyelmet szentelt a gróf mindig az átutazókra. Egy rendőrszolgának mindig kö-zölnie kellett az idegenek névsorát s a háztulajdonosnő is gyakran felhívta magához, hogy kikérdezze az átutazó idegenek felől. Ily találkozásnál azonban a «grófnő» soha sem volt jelen, nem is tétett róla említés. Posta-küldeményeket, melyek «Vavel» czim alatt érkeztek, a háztulajdonosnő maga vett át, kosárba tette, s egy csemettyűrelelre gontat fel az emeletre.

Mielőtt azonban tovább mennék, ismerkedjünk meg előbb közelebről e rejtélyes háztartás tagjainak történetével.

Kezdjük magán a grófn. A mi az ő személyét illeti, azok a kik látták magas, sovány embernek írják le, tojásdad arcezzal, éyes vonásokkal, nagy kiálló kék szemekkel, nyílt homlokkal, barnás hajjal és pofaszakállal, kissé hajlott orral, finom kezekkel és büszke tartással. Rendesen hosszú sötét kabátban látták kinn járni, cipőjében és magas sűrű kalapban. A mi élettörténetét illeti, halála után utazó kocsija üléseben találtak iratot, melyek születésére, rangjára, korábbi életviszonyaira vonatkoztak, s meglehetősen élénk világlátásba helyezik azokat, csakhogy — itt a bökkenő — ezek az adatok nem egy Vavel de Versayról szólnak, hanem bizonyos Leonardus Cornelius Van der Valkról, ki előbb francia tiszt, utóbb Párisban hollandi követségi titkár volt, később Amsterdamba ment, de újra visszazelődéséből merített epizódokat, történelmi valóság; azzal a különbséggel, hogy nem hazánkban, hanem Németország egy kis városkájában történt, e század első tizedeiben, s hogy úgy az idegen gróf, mint a gondjai alatt állt hölgy kiléte ma is csak sejtés, de kétségtelen bizonyossággal kideríteni még sem sikerült. Könyveket irtak össze azóta az «eishauseni ismeretlen»-ről, megkapóhbnál megkapóhbnál részletek kerültek nyilvánosságra, s mi a legújabb kutatások alapján szándékozunk itt főbb vonásaiban összeállítani e minden költői leleménnyel regényesebb valóságot.

De a rejtélyt még bonyolódottabbá teszi egy körülmény, melyre nézve vissza kell térnünk az idegeneknek Hildburghausenben való feltűnését megelőző évekre. Még 1803-ban, tehát négy évvel előbb, mint történetünk fonalát megragadtuk, hősünkkel Ingelfingenben találkoztunk, Würtembergben. Az ottani grófszerés egy nap látogatást kap egy komoly kinezésű úrtól, ki házában első emeletet kibérelte, egyszermind eselédet vett fel, s lakásbért, eselédbért, mindent hónapokra előre kifizetett. Nemsokára ugyanaz a férfi már mint kocsis hajatott éjnek idején a ház elé, a befüggönyözött kocsiból egy urat s egy fiatal nőt szállított ki s vezette őket tiszteletteljesen szobáikba. A szolgáló nőnek itt sem volt szabad a hölgy jelenlétében szobájába lépni, de mint később elbeszélte, gyakran hallotta sírását, s látta a mint a lépcsőn lefátolyozva kocsijához tartott. Viszont az inasi kötelességeket itt is a kocsis teljesítette, ki csak az előszobát hordhatta fel az étkeket s egyedül közbenjáró volt gazdája és a külvilág között. Az uraság és hölgy gyakran mentek sétálni a kerttel határos gesztenye-erdőbe. Vegre az uraságot itt is Vavel grófnak nevezték, s a hölgyet nevének tartották, mint azt a következő eset bizonyítja. Egy séta alkalmával egy pallohoz érkeztek, mely patakot vezetett keresztül. A víz mellett egy gyerek játszadozott; a hölgy felvonva fátolyát, elhagyta kísérelje karját s óvatosan előre lépdelt. Egyszerre észrevette a kíváncsian rá bűmészködő gyerme-

VAVEL DE VERSAY GRÓF.

ket, egy pillanatig ijedten maradt állva, azután megsimogatta a gyermek fejét s újra leboesátva fátolyát, tovább haladt. De a gyermek — különben hitelen személy — soha sem felede többé az ifjú hölgy arczát s szép nagy szeméit s midőn egy rajzórán véletlenül a Bourbon-családtagok arczképei voltak előtte, öröndve kiáltott fel: «Ez az én Vavel grófném!» Az arczkép alatt e szavak álltak: «Angoulême-i hercegnő.» Megjegyzendő, hogy mások is, kik a nőt Ingelfingenben látták, nagy hasonlóságot találtak közte, s XVI. Lajos leányának akkoriban igen elterjedt arczképe közt.

Itt tartózkodása alatt a gróf a legnagyobb érdeklődéssel kísérte a politikai fejleményeket Francia- és Németországban; zárt levéltáskái voltak a szomszedság különböző helyein, melyeket staféták vittek hozzá. Postalovak is mindig készen állottak számára. Élénk levelezést folytatott Ettenheimban Rohan-Rochefort hercegnővel, s két nappal ennek férje, Enghien herceg elfogatásának köztudomásra jötté előtt egy staféta megvitte a hirt a grófnak, s a következő reggelén a három rejtélyes egyén nyom nélkül eltűnt.

Pár hóval Ingelfingenből való eltűnése után a lapok Vavel gróf halálának híret hozták, miközben, mint már tudjuk, a három jövevény Hildburghausenbe érkeztek. Már most az a kérdés merül fel: vajjon a gróf maga költözte-e halála híret, csak azért, hogy rejtőzködése annál biztosabb legyen, vagy pedig egy más egyén, a ki műjával ismerős volt, vette át újra tőle a rejtélyes szerepet abban a perczben, mikor az a haldokló kezéből kiesett? Ha ez utóbbi áll, akkor egy borzasztó következtetésre kell jutnunk, melyvel később bővebben is fogunk foglalkozni, most azonban, e kiterés után, vegyük fel újra a regényes események fonalát ott, a hol elhagytuk: Hildburghausenben, és pedig folytassuk a háztartás többi tagjainak rövid jellemzését.

A már többször említett komornyik, ki a gróf halálakor Square Fülöpnek, 73 évesnek, nőtlennek mondott be, tulajdonképpen Scherr Fülöp volt s a Németalföldről származott. Eredete titkát azonban soha meg gyermekei sem tudták meg. Nagy, széles vállu ember volt, tele arcezzal és hófehér hajjal, mindig komoly, tartózkodó és szófukar. A parasztkot előtt bizonyos tekintélyben állott; a templomot gyakran látogatta s a gróf nagyon kedvelte. De évek hosszú során át tanusított hű szolgálatai dacára is annyira nyomta lelkét a titok, hogy ismétlenül kérte a papot, vegye be titkos gyónását, melyről azonban a grófnak semmit sem szabad megtudnia. A protestáns pap megtagadta ezt, annyival inkább, mert ő a gróffal szoros összeköttetésben állott. Lelkifurdalása azonban az öreg embernek utóljára oly elviselhetlenné vált, hogy egyszer a gróf valamely szeszélyétől serte érezte magát, elhatározta, hogy megszabadítja magát a nyomasztó teherrel. De később mást gondolt, s mégis visszament, elhatározva, hogy ha már ifjkorát feláldozta szolgálatainak, most már mindvégig kitart. Hanem halálos ágynya újra megmozdult benne a lelkiismeret és sürgette, hogy papot hozzanak. Amde a gróf megtiltotta ezt s lelki vigasz nélkül hagyta meghalni a szegény öreget. 1817 apr. 6-án halt meg, temetése oly titokban történt, hogy alig tudták meg haláláról valamit s a postahivatalok, melyek az ő addressé alatt küldték küldeményeiket, további husz éven át is minden Square Fülöp nevére címektek.

Square-val osztotta meg a földszintet a szakácsnő is, a ki a gróf bármely francia szakács-csal egy sorba helyezett, s 25 karolin (körülbelül 250 firt) fizetésben részesített. Ő volt az egyetlen, kinek alkalmá volt a grófnőt két ízben szemtel-szemben fedetlen arcezzal látni. Egyszer, a midőn gazdája nagyon beteg volt, magához hívatta s az ágynál mellette fátolyozatlanul álló grófnőre mutatva mondá: «Szakácsnő, ha meghalok, vegye oltalmába e hölgyet.» Más alkalommal a grófnőt hívtá, s így szólott hozzá: «Az úr hirtelen megbetegedett, segítsen neki gyógyszerrel készítenem.» Ez a kétszeri találkozás 26 év alatt, volt az oka, hogy többé soha sem volt szabad a házát elhagynia. S e tilalom oly szigorú volt, hogy a szakácsnő csaknem a járást is elfelejtette, s midőn egyszer végső szükségben mégis kiment, az utczán csak alig tudott továrvanszorgni. Square komornyikkal folytatott viszonyából különben két gyermeke származott. A nagyobbit, a fiut, ki evezéseget tanult, a gróf Amerikába küldte, s mivel elutazása előtt annyá titkon buszuzni a kastélyba engedte, büntetésül a gróf ezt is eltávolította a kastélyból. Hat hóval halt meg ez a gróf előtt, ki megerte azt az elégtételt is, hogy örökre lezárva lássa azt az ajakat, mely rá nézve veszélyessé válhatott volna.

Volt még néhány más eseléd is a háztartásban, kiket a gróf mind élethossziglan vett föl és gyermekeikről is gondoskodott. Ezeknek azonban soha semmi szín alatt sem volt szabad az emberi társaságba visszamenni. Sőt midőn a gróf a hölgy betegsége idejére egy ápolnót vett föl, még annak felgyógyulása után sem volt szabad ennek többé a házát elhagyni. Jóllehet jelenléte már feleslegessé vált. Végét érezve, ez is gyónással akart szabadulni a lelkét terhelő titoktól, de szándéka a gróf tilalmán szintén hajótörést szenvedett.

A mi végül a grófnőt illeti, természetesen néhez oly nőről hű képet adni, ki legfőképpen lopva láthattak egy-két pillanatot, de abban mindenki megegyezik, hogy arca szép, szeméi gyönyörű kékek, alkata finom, tartalma nemes volt. Több szavahihető egyén felismerhetni vélte benne a Bourbon-vonásokat ama pillanat alatt, míg láthatta. Egy Kühner nevű egyén, ki 1818-ban látta egy táveso segélyével, így ír róla: «A grófnő nyitott ablaknál állott és sütéménnyel etetett egy macskát, mely az ablak alatt volt. Gyönyörűnek látszott előttem, barna volt s vonásai megkapó finomak, könnyű bánat látszott borongni különben életvidor természetén. Abban a pillanatban, melyben láttam, bájos hanyagsággal támaszkodott az ablakhoz, finom sálját félíg visszahajtvá. Ma is látom még, milyen kecsesel mozzsolta szét a lépő grófnő a sütéményt, mire uja hegeit zsebkendőjéhez törülte.» Évekké később, 1832-ben, egy más egyéniség látta futólag, s még mindig igen szépnek s kecsesnek találta. «A kertben ült — mondja — elmélyedve, míg az uraság kiegyenesedve, keresztbe tett karral sétált a kerítésnél fel s alá.»

De mielőtt e különös pár közelebbi jellemzésben becsátkozzanak, vegyük rendre az eseményeket és folytassuk ott, a hol a Hildburghausenben való három évi tartózkodás után, valószínűleg azért, hogy jobban elvonulhassanak, 1810-ben a közel fekvő eishauseni kastélyba költöztek.

(Vége köv.)

EGYEVELEG.

* Irói tiszteletdíjak. Fieldingnek Tom Jones-éért 25 font sterlinget ígértek s már bele is akart egyezni. Midőn Millar könyvkereskedő egyszer 2500 font sterlinget ígért. Pope Homer-fordításáért 5300 font sterlinggel fizették meg s Karandin II. Katalin dícséretére irt rövid beszédeért 1200 rubelt kapott. Chateaubriand «Keresztényesség szelleme» című műve 12-ik kiadásának kéziratáért Ballanche könyvkereskedő 36,000 frankot fizetett. Murfee amerikai író egy tárczáért 3000 dollárt kapott. Howell és James ismert amerikai tárczairók a «Century»-tól minden tárczáért 5000 dollárt kapnak.

* Jogtudományi mű egy német statisztikus szerint az utolsó 10 év alatt 41,000 jelent meg. Csaknem fele e műveknél Németországban adatott ki. Hollandia 1/3, Franciaország 1/3 részszel járult hozzá.

* Tonkingban tudós társaságot alapított a nemrég elhunyt Bert Pál helytartó beföldiek számára. A társaság neve «Bac-ki-han-lam-vien» s főczéln Anam s Tonking régiségeit kikutatni, a hazai irodalom termékeit francziára fordítani s a francia műveket anami nyelvre. Az akadémia székhelye Hanoi.

BÁTHORY ISTVÁN SIREMLÉKE A KRAKKÓI KIRÁLYI TEMPLOMBAN.
Fénykép után rajzolta Biczó Géza.

A BÁTHORY-KASTÉLY UDVARA SZILÁGY-SOMLYÓN.
Fénykép után rajzolta Biczó Géza.

A KIRÁLYNÉ A MŰCSARNOKBAN. — Angyalffy Erzsébet rajza.

A MŰCSARNOKBÓL.

A műcsarnok ez ideig nagy kiállítása emlékeztet fog maradni sikereiről, a hazai művészi erők tömeges föllépéséért, és az általános érdeklődésért, melylyel a közönség minden rétegében találkozott. Az érdeklődés különösen kiemelendő, mert a képzőművészeti társulat huszonöt évi fennállása alatt még nem tudott mélyebben bevésséni a közérdeklődésbe; a műveltebb osztályok is csak főleg a fővárosban foglalkoznak vele. Tagjainak száma, kiknek 10 firtos évi díja teszi a társulat egyik főjövendelmét, a huszonötödik évben is csak 2200. Hagyományokban nem igen emlékeznek meg róla. A kiállításokkal még az utóbbi években is megesezt, hogy deficizzel jártak. A képek vásárlása bizonytalan.

A jubileumi kiállítás jelentkezett az érdeklődés oly mértékben, melyet általánosabbnak mondhatni, s mely föltenni engedi, hogy a hazai képzőművészetek ama fejlettsége és annyi derek művész alkotása, szép tehetségek törekvése, melyeket e

kiállítás tárt föl, valóban mélyebb hatást tett a közönségre és a képzőművészeti társulat iránt ébredezik a tudat, hogy a hazai művelődésnek épen oly fontos tényezője, mint a tudós akadémia, a nemzeti színház.

Alig is számíthatjuk régebb időktől a hazai festészetet, mint körülbelül huszonöt évtől. Az előbbi korból régi művésznök csak néhány van. A nagy Markó külföldre vonult. Itthon Barabás küzdött a közöny ellen. Huszonöt év előtt még csak kis csoport volt az, mely jobb jövőről álmodozott és félt, hogy nem fog bekövetkezni.

Lassan-lassan mégis bekövetkezik. Ma kitünő festőink vannak. A magyar festészet saját nemzeti jellegével mint külön iskola kezd helyet foglalni a művelt népek művészetében. Tehetsége, eredetisége a magyar festőknek sok van. E rövid idő alatt hányan vityak ki a külföldön is ünnepezt nevet, s mily sokhoz van reményünk, hogy diszére és dícsőségére fognak válni a magyar festészetnek.

A mit a művészetek alig nélkülözhetnek, a

mecenások és nagyok pártfogását, az is elérkezik. A fejedelem figyelmét, érdeklődését állandón foglalkoztatja Magyarország képzőművészete. A képzőművészeti társulat anyagi helyzetért, palotája fölépítéséért sokat tett az uralkodó, és az uralkodó család tagjai is figyelmet tanúsítottak az utolsó években, József főherceg pedig folytonosan.

A király az ideig kiállításon is tetemes vásárlásokat tett. A legjobb festményeket, vásárolta ki a budai királyi palota és gödöllői kastély díszítésére. Ezeknek termei nemsokára már a magyar festészet gyors fejlődésének történetéhez a leggazdagabb adatokat fogják őrizni. Fájdalom, muzeumunk nem elég gazdag arra, hogy képtárában folytonos lánezolatát tudná egybegyűjteni festészetünknek és művészeinknek.

A királyné november 24-iken délben látogatta meg a kiállítást, és Telepi Károly műtárnok kalauzolás mellett nézte végig a termeket, egy óránál többet időzve a festmények közt. Nagy érdeklődéssel tekintette meg a pályázó műveket, s

VASÁRNAPI UJSÁG

51-İK SZÁM. 1886. BUDAPEST, DECEMBER 19. XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együttes: félévre 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félévre 3 * Külföldi előfizetésekre a postai költség megfizetésével a csatlakozó viteldj is csatlakozó

Guttman Zsigmond a „Csipkekirályné”-hez,

csipke-, himzés-, függöny- és divatáru-kereskedése, BUDAPEST, IV. kerület, váczi utca 25-ik szám alatt.

Ajánlja a legnagyobb UJDONSÁGOKAT a következő czikkkekből:
Jersey-TRICOT-derekek 2 frt 50 kr.-tól kezdve,
TRICOT-fü-öltözetek 4 frttól kezdve,
TRICOT-gyermek-ruhácskák 2 frt 20 kr.-tól kezdve,
Berlini kendők, Fantasie- és zsenília-kendők, Pellerin, színházi kendők és főkötők, shawlok, echarpok a legújabb kivitelben, csipke-kendők, Plastron, jabots, fátolok, paszmánt-diszítések, nyak- és divat-szalagok, rüchek és nyakravaló csikok, csipkék, csipkekelmek, himzések

ismeretes jó minőségben, rendkívül olcsó, de szabott árakon.
UJDONSÁG: bolgár főkötő, mint a képen, gyöngydiszítéssel, drbja 3 frt minden színben. Minták, rajzok bérmentve. — Meg nem felelő készséggel kicseréltetik.

Folytonosan érkező ujdonságok a karácsonyi piacra. Minden vasárnap maradékok eladása.

Ferfi-Ing

Több mint 4000 darab

kizárólag a legfinomabb Schroll-féle R chiffonból, kitűnő jó szabással, tulalmozott raktár miatt decz. hó 6-tól kezdve, melyen lezártított áron, dhját 2 frttól (2 frt 50 kr. helyett) árásit el

LATZKOVITS A.

speciális készítője jó szabású férfi-ingeknek BUDAPEST, váczi utca 22. sz., (nemzeti szálloda épülete).

gyanított bizományi gyári raktár dr. JAEGER GUSZTÁV anár normál gyaipju-áruiból, eredeti gyári árakon.

Meg nem felelő árak készséggel kicseréltetik.

RADAIN FÜRDŐ savanyúvíz-forrás

legértelmesebb szikeny-savanyúvíz. Garod kísérletei bizonyították, hogy a szénasavas lavany a legjobb és legbiztonságosabb gyógyeszköz, azaz a legbiztonságosabb szénadók száma.

Radain savanyúvíz a legjobb asztali víz. Lehető és gyógyosodék által a Radaini savanyúvíz különleges gyógyszerként hat: köszvényes, epe-, hólyag- és veseköveknek, arany-érnel, görvályon, golyválnál, szívgasztágnál, gyomor-bajoknál és egyáltalában hurut- és idekibajokban. Ötödik főkötő, lakások, vendéglő.

Főraktárak Budapest: Edesaktyl L. és Mattoni & Wille uraknál. Kapható minden nevezetesebb gyógyszerárban és fűszerkereskedésben.

Karácsonyi ajándékok!

IFJ. NAGEL OTTÓ

könyvkereskedésében

Budapestben, muzeumkörút a nemzeti színház bérházában kapható: **Képeskönyvek 2-3 éves gyermekeknek.**

Képes versek a kislők számára. Elpraktíthatlan színes képekkel. Ára 1 forint 60 kr. — **Kislányok világa.** Nagy, elpraktíthatlan képeskönyv színes képekkel a szemléleti oktatásra. Ára 2 frt 60 krajczár. — **Verses állatképek.** Ujdonság. Magyar remekművek művelőiből az ifjúságnak általánosan hasznosító Károly R. Színes képek. Ára 80 kr.

4-6 éves gyermekeknek. Képes abc és verses könyv, írta Lajos bácsi. Képes versek, színes képekkel. Ára 1 frt. — **Képek a szemléleti oktatásra, a kislányok világa,** írta Lajos bácsi. Színes képekkel. Ára 2 frt. — **Gyermekek öröme,** képes könyv sok vers és színes képpel. Írta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermekek mulatsága,** képes könyv, számos képpel és olvasmányokkal. Írta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermekek szociális iskolája.** Dalok, szavaltmányok és társasjátékok kis gyermekek számára. Ára 1 frt 20 kr. — **Kedvenc könyvem,** mesék és verseskötet kis gyermekek számára. Írta Fayld Hentaller Marietta. Szép színes képekkel és fametszetekkel. Ára olcsón állíthatóan frt 1.00. — **Erkölcsey,** gyermekmesék színes képekkel. Olcsón kötés, 60 kr. — **Walter, Reginyó,** rövid mesék és elbeszélések kis fiúk és leányok számára. Színes kép és fametszetekkel, olcsón kötés, frt 1.20. — **Dalfűző,** írta Lukács Pál. Ára olcsón piros kötésben, 40 kr. — **Kis pajtások könyvének,** hasznos verses és olvasmányok. Írta Botyó (Ezredék) bácsi. Ára frt 30 krajczár. — **Robinson Crusoe.** Ujdonság. Az ifjúság számára írta Sándor M. Színes képekkel. Ára 1 frt 60.

7-10 éves gyermekeknek. **Tündérmesék,** elmesélt Tóth bácsi. Kedvelt tündérmesék világszerte gyűjtötte. Nagy színes képekkel. Ára 1 frt 20 kr. — **Kalocsa. Ipar története és meséi.** Az ifjúság számára a legérdekesebb kötetek min írta a népi néni. 18 színes képpel és számos fametszettel. Ára olcsón kötésben 1 frt 40 kr. — **Tündérvilág,** legeresebb, legújabb tündérmesék és elbeszélések gyűjtövénye, kis és nagy gyermekek számára összeállította Károly R. Ára 1 frt 20 kr. — **Kis mesék,** 18 színes képpel. Ára olcsón kötésben 2 frt 40 kr. Ára nyomatott díszítésben 3 frt 20 kr. — **Kis mesék.** Népmesék és elbeszélések gyermekek számára, írta Fayld Hentaller Marietta. Számos színes képpel és fametszettel. Ára olcsón aranydíszített kötésben 1 frt 80 kr. — **Leányvilág** 1886. 1884-1885 kötet egy-egy 4 frt.

12-14 éves gyermekeknek. **A nagy világ.** Mulattató és ismeretterjesztő olvasmányok földrajzi és természetismereti alapon. Sok fametszettel. Ára kemény olcsón kötésben 1 frt 20 kr. — **Bácsi Pirus** Keleti tündérvilág. Az arab és török regényvilág gyöngyszemének feldolgozása, elmesélt gyűjtövénye, öt színes képpel, díszesen kötés, ára 2 frt. — **Déliszi eg alatt.** Utazás a magas Pirinétől a tengerig, írta Valda Viktor. Francia eredetű fametszetekkel, színes kötésben. Ára 2 forint 40 krajczár. — **Mondák fűzője.** Különböző népek felelősközlő történetek, számos példával illusztrálva, szerkesztette Knorr Alajos. Ára díszes vízszínes kötésben frt 5.00.

Felnőtteknek. Magyar általános levelező és házi titkár. Gyakorlati útmutató a közéletben előforduló család és más levelek, kereskedelmi és társadalmi levelezésnek a folyamatos és helyes szerkesztésére, számos példával illusztrálva, szerkesztette Knorr Alajos. Ára díszes vízszínes kötésben frt 5.00.

Egészen új! Egészen új!

Eddig utol nem érve

szépség és díszre nézve, az én valódi amerikai eredeti arany-ármű a páncél-órálánczaim hiú utánzóival a valódi arany-árműknek, a ezektől meg sem különbözhetnek. Százféle alkatnak, a valódi jó aranyal sulyosan megárolyozva, sohasem veszít el fényüket. Eredeti amerikai páncél-órálánczok ruha-karikával és karabélyllyal frt 3.50, ugyanazok fityegővel frt 4.50; női órálánczok, frt 3, 4, 5, 6. Hat évi jótállás, hogy a láncz nem veszti el fényét.

Száz és százán t. veömök közül, kik e lánczokat tölem meghozták, mintegy elbűvölve és elragadtatva lettek pompájuk és olcsóságuk által; s ezennel kinyilvánítom, hogy mindenkinek, ha a láncz nem tetszenék, pénzét kifogástalanul visszafizetem.

Valódi új-arany remontoir-óra legfinomabb új-arany lánczallal totkban, csak frt 9.50.

Elsőrendű, irásbeli jótállással három évre.

Egyedül és kizárólagos megrendelési helye az egész Ausztriában utóelérhetlen hírcben álló

Órák és lánczok gyári raktára,

E. LEVIT,

Wien, I. Bez. Adlergasse 12., 2. Etage.

Vidéki megrendelések csak az összeg előleges beküldése vagy utánvét mellett. Nem tetsző tárgy kifogás nélkül kicseréltetik.

A cs. kir. szabadalm. 2991

KÖSZVÉNY-SZESZ

Italiánosan Klosterneuburgi GICHTFLUID név alatt ismert (a rendőri egészségügyi laboratorium által megvizsgálva és a cs. kir. szabadalom valamint a törv. bejegyzett védjegy által forgalma biztosítva) valóságos különlegesség!

KÖSZVÉNY ÉS CSÚZ,

test, izom és idegyengeség, az egyes idegek bénulása, hát- és derékfájdalmak, altesti és a vastaghas görselei, kollika ficzamadások stb. ellen.

Ára fél üveg 50 kr., 1 nagy üveg 1 frt, postán 15 kr.-ral több.

Főlet és postai szétküldés:

Hofmann A. gyógyszerháza Klosterneuburgban. Főraktár Magyarország részére:

Török József gyógyszer, Budapest, király-utca 12.

Továbbá kapható a következő gyógyszerházakban: **Kassa:** Wandraschek R. Győző; **Pécs:** Petri F. Szegegy; **Borsay K. Veresce:** Müller O. Triestben: Pranden H. Szászán: Dienes J. C. **Csernovitzban:** Altá E. Brassóban: Kogler F. **Temesvározt:** Jahner C. M., Klausmann és Albert. **Debrecenben:** Dr. Rotschnek. **Székesvározt:** Say Rózsa. **Szabadkán:** Jók. **Pozsonyban:** Dr. Adler, Erly István, vala. int az osztr.-magyar birodalom legi. gyógyt.

NE. Mindenkor csak a KLOSTERNEUBURGI KÖSZVÉNY-SZESZ kéréndő, s a törv. védjegy megtekintendő

Dr. Lengiel F. nyir-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyirből ha annak törését megfúrták, kifolyik, ember emlékezet óta a legkitűnőbb szépitőszereknek van ismervé; ha pedig e nedv a föl-találói utatitása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bír. Ha azzal arszot vagy egyéb bőrréteket este bekenjük, már a következő reggelen majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minek folytán az gyöngédebb és lehérré válik.

E balzsam kisimítja az arczon támadt redőket és himlőhelyeket, fiatal arczsint ad; a bőrcnek fehérséget, gyöngédséget és trisszeséget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt a szeplőt, máj foltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtárat és minden egyéb bőrszennymet eltávolít. Egy korsóval használati utatitással együtt 1 frt 50 kr.; postán küldve 10 kral több.

Fő leté Magyarországon számára Lőrök József, gyógyszerésznél, Budapest király-utca 12. szám; Pozsonyban

Csász és Minka,

köztudomásúlag ismertlegnagyobb európai kutyanyezésű, arany és ezüst, s állami és egyesületi ermekkel kitüntetve.

Zahna, Szászországban.

Ajánl luxus-, vadász- és salonsobacskéket, ugyanintén órákat és védő ebeket, minden fajtaiból, a legnagyobb hegyi kutyától s ulmi doggetól a legkisebb salonsobacskéig. Az állandó 3046

elárúító kiállítás Wittenbergben közvetlenül a pályaudvar mellett van Elba mellett Wittenbergben (valamennyi vonat megálló helye).

Vadászati díjok szász kutyából külön-böző fajtákból. — Argyezékek német és francia nyelven ingyen és bérmentve. — A némes fajú eb nevelése ápolása, idomítása és biztonságos gyogykezeléséről stb. rőpirat, mely tökéletes közönyvül szolgál minden tenyésztő- és kedvelőnek, s vadászknak, 50 eredeti képpel, német és francia nyelven

Brünni kelme

egy olcsón ázi vagy tili.

ÖLTÖNYRE

3.10 méter hosszú darabokban, teljesen elégőséggel egy férfi öltönyre

a fűzővel frt 4.50 a legfinomabb frt 7.75 a legeslegfinomabb forint 10.50

valódi gyapjúkelme Palmerston és Boy tili kabátokra mérete frt 2.50-5 frt. Loden frt 2.25-3 frt. Női ponstó mérete frt 1.25-1.60 frt 2.50-ig, küldi bárholva postaiutánvétellel a következő címre, postó úton

gyári raktár

SIEGEL-IMHOF

Brünn, Ferdinands-gasse 2.

Nyitlaskozás: A fenti czég kelmei tartós és illészes készítése által különösen kitűnnek. A czég ismert lelkiismeretessége és tekintélyes versenyképessége azant is kereskedők, hogy csak a legjobb áru a kiválasztott minta szerint állíttatik. — Kivonat: A fenti raktár küldi utánvétellel ingyen és bérmentve. 3770

KINCSEM-SORSJEGYEK

3031

à 1 frt 11 sorsjegy csak 10 frt

Főnyeremény készpénzben

50.000 frt

Kapható a fő elárúításban

LÖRY J. bank- és váltó-üzletében

a Magyar Mercur-kiadóhivatala Budapest, Hatvani-utca 17. sz. a.

Nélkülszethetlen sorajgybirtokosok, tőkepénzesek, spekulánsok, takarékpénztárak, letéti és árvasszoki hivatalok számára

MAGYAR MERCUR. hiteles sorsolási tudósító és pénzügyi szakirat. Előfizetési díj 2 frt

BAJZA EMLÉKEZETE.

MAGYAR IRÓK ÉS MŰVESZÉK TÁRSASÁGA ez idén igen méltánylandó kezdeménnyel lépett föl. Estélyeket, melyeken találkozott a fővárosi irodalmi és művészi világ, már azelőtt is rendezett s ezek között olyanokat is, melyeknek az ott fölolvastott vagy elszavalt művek, az előadott zene- és énekdarabok megadták az írói és művészi jelleget. Ez idén azonban olyan estélyeknek nyitotta meg sorát, melyek valódi irodalmi emlék-ünnepnek mondhatók, a mennyiben céljuk az irodalom vagy művészet terén kimagasló egy-egy jelesünk emlékezetét föleleveníteni.

Az e hó 11-én tartott ilyenemű első estély Bajza József, a jeles magyar kritikus, költő és történetíró emlékezetének volt szentelve. Beöthy Zsolt nyitotta meg az elhunytak irodalmi munkásságáról tartott alapos és vonzó szabad előadással, leginkább kritikai működését fejtegetve, mely téren Bajza irodalmunk legkiválóbbjai közé tartozott, sőt mondhatni úttörő vala.

Beöthy után, a mi nem kevésbé emelte az estély különös érdekét, az elhunyt jelesnek író leánya, Beniczky-Bajza Lenke emlékezett meg elhunyt atyjáról, s arról a benyomásról, melyet a szigorú kritikus az akkor még gyermekleánykának azon elhatározására gyakorolt, hogy írónő legyen.

Ez alkalmat fel kívánjuk használni arra, hogy apáról és leányáról egyszerre szóljunk e lapokban; az apáról, kiről a «Vasárnapi Ujság» már több ízben megemlékezett, inkább abból a szempontból, melyből őt Beöthy Zsolt is méltányolta, kinek előadása nyomán egyik komoly törekvő tanítványa, Kelemen Béla írta meg az alább közölt irodalmi jellemrajzot; a leányról úgy, mint egyik legkiválóbb s mindenestre legtevékenyebb magyar írónőről, ki nem csupán az írói hajlamot, hanem egyuttal a finomult ízlést is örökölte atyjától.

A kimagasló alakokban és nagy emlékekben oly gazdag kor, melynek Bajza József fia volt, még nem azé a történeti múlt, melynek «fényes napjaira sohajta néz vissza a magyar». Ezt a kort még elvonta, mely érdekelt kapcsolat a jelenhez, s politikai életünk és közműveltségünk minden terén meglátjuk a mély nyomokat, melyeket e kor lázas munkássága visszahagyott.

Nemzeti életünk egész körére kiterjedő, nagy átalakulásnak, valódi ujászületésnek kora volt ez, melynek törekvései és eredményei állami és miveltégi fejlődésünknek legfontosabb tényezőivé lettek. A tespedés és fásultság álmokorságából ébredező nemzet az 1825-iki országgyűlésen látta legelőször pirkadni az új korszak hajnalát. Ez az országgyűlés nyitotta meg a nagy reform-korszakot, mely rohamos erővel terjedett elmaradt nemzetünket a nyugoti művelődés színvonalára emelni.

BAJZA JÓZSEF. Barabás Miklós rajza.

A mint előbb úttörője és előkészítője, úgy ezután is folytonos előzítője és táplálója volt az átalakulás nagy mozgalmának az irodalom, mely mindvégig szoros kapcsolatban maradt a kor politikai törekvéseivel. Irodalmi és politikai életünk állandó kölcsönhatásban fejlődött, egyik a másikat táplálva és izmosítva. A költészet nemzeti multunk fényes emlékeivel lelkisít a közhangulatot, nyelvújítóink a nemzetiség leg-erősebb biztosítékát, a sokáig parlagon hevert nemzeti nyelvet művelték és tették alkalmassá

az új eszmék kifejezésére, s egyszersmind fogékonyságot ébresztettek a szellemekben az újítás eszméi iránt. A külföldi haladottabb irodalmak eszméinek termékenyítő befolyása alatt pedig komoly kritikai irány indult meg, mely elvetket és irányokat fejtegetve és tisztázva, a mult hagyományával szemben elfogulatlan ítéletet gyakorolva, a politikai téren ép oly jelentőségre emelkedett, mint irodalmi életünkben. E térre esik Bajza József működésének legfontosabb része. A mily rettenthetlen bírálója és ostromozója támadt Széchenyi Istvánban közviszonyainknak, oly szigorú és hajthatatlan ítélő bíráló lett irodalmunk jelenségeinek Bajza József. Mint a nyári heves zivatar, oly tisztítólag hatott e két férfi föllépése politikai és irodalmi életünk fölélt légréjére.

Volttak ugyan már Bajza előtt is kritikussaink, de nemvolt kritikánk. Kőlcsey Ferencz már jóval előbb hangoztatta a komoly műbírálat szükségét, ki mondta, hogy «ha recenziókat nem akarunk, soha sem megünni előbb». Csokonairól, Kis Jánosról, Berze-nyiről irt dolgozataiban mélyreható esztétikai felfogásának, éles ítélő erejének és erkölcsi bátorságának adta fényes tanuileit. De a nemzet két legkedveltebb költőjéről mondott őszinte bírálatával maga ellen zúdította az ily hanghoz nem szokott közönséget, s a népszerűtlenség, melyet kritikai fellépésével magára vont, elnémította itélő szavát. Kazinczy dicseréitei, jóakaratu kegyes buzdításai sokkal inkább elkényeztették íróinkat, semhogy ezek a szigorubb bírálatot jó lélekkel fogadták volna. Azután meg hamar készen állottak egyváltal: hazafiatlanságot láttak abban, hogy a kritikus oly írókat gáncsoljon, kik hazafias buzgalomból, a nemzeti nyelvet iránt érzett lelkesedésből vették az írói tollat kezükbe. Ily körülmények közt nem csodálhatjuk, hogy Kőlcsey föllépése visszahatást szült a közönségnél s az íróknál egyaránt. De az eszme magva el volt vetve, s csakhamar sarjadásnak is indult. Íróink több figyelmet kezdenek a költői műfajok elméletére fordítani, egyesek többé-kevésbé gyakorlati irányu fejtegetésekkel igyekeznek a költői tevékenységre fejlesztőleg hatni, olykor irodalmi és nyelvtudományi viták is támadnak. De mindez még csak iránytalan támogatás. Végre azonban feltűnik az a férfi ki Kőlcsey örökébe lépett. Ez Bajza József volt, ki 1828-ban adta ki széptudományi tanulmányainak első gyü-